

Oostakker, Eikstraat 75, Wolfput

Gunter Stoops

OVERDRUK UIT:

*Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3),
Gent, 2009, p. 118-122.*

OOSTAKKER, EIKSTRAAT 75, WOLFPUT

Gunter Stoops

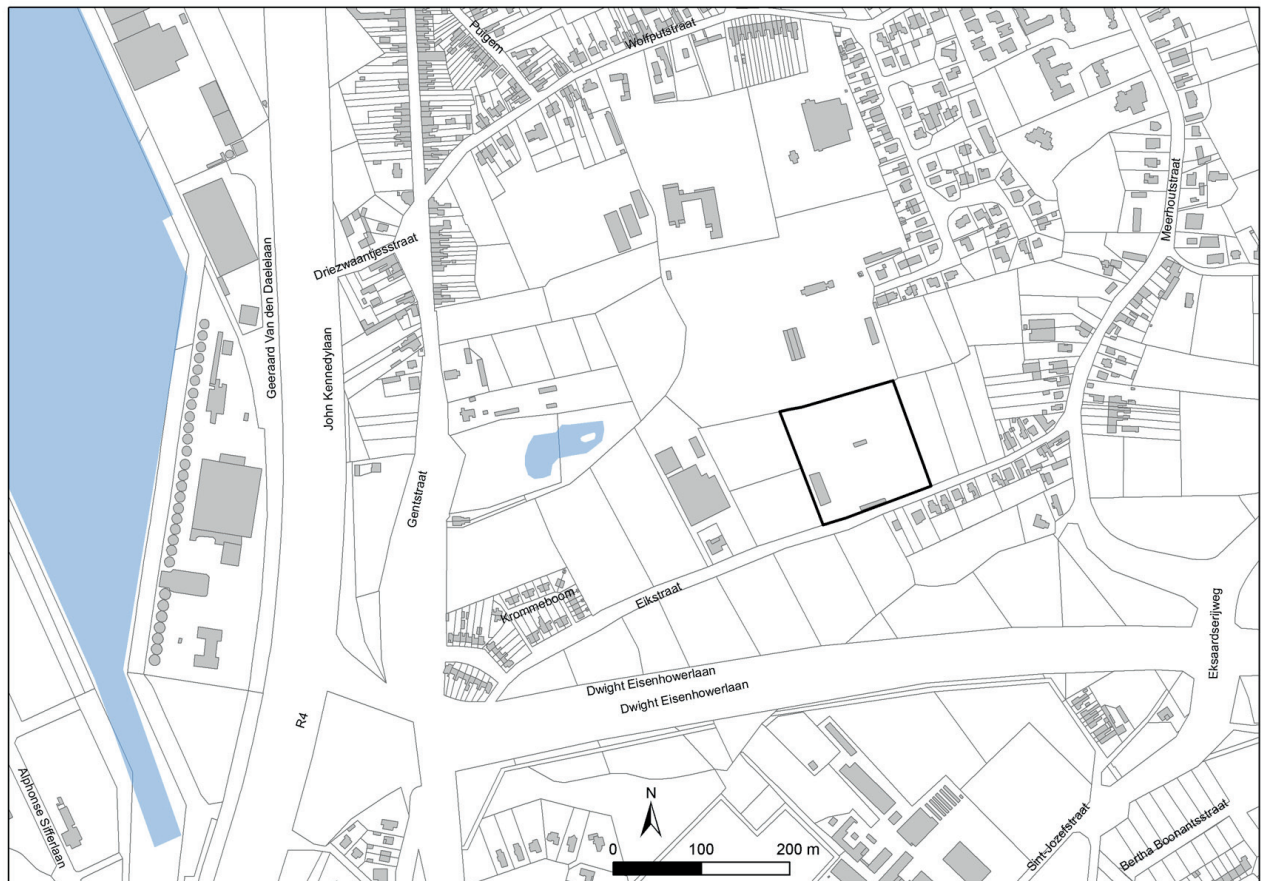
AANLEIDING ONDERZOEK

Naar aanleiding van de omvorming van twee voetbalvelden tot één veld met tribune en accommodatie werd een proefsleuvenonderzoek gedaan op de terreinen Eikstraat 75 in Oostakker (kad. afd. 17, sectie B, perceel 506b, opgravingvergunning 2009/051) (afb. 1). Een eerste sleuf werd getrokken op de plaats waar het accommodatiegebouw met tribunes opgericht wordt. Een 2 m brede mechanisch gegraven, noord-zuid lopende sleuf leverde weinig archeologische sporen op.

SPOREN FASE 1

De proefsleuf, haaks op de straat liep over de twee voetbalvelden. Algemeen kan gezegd worden dat

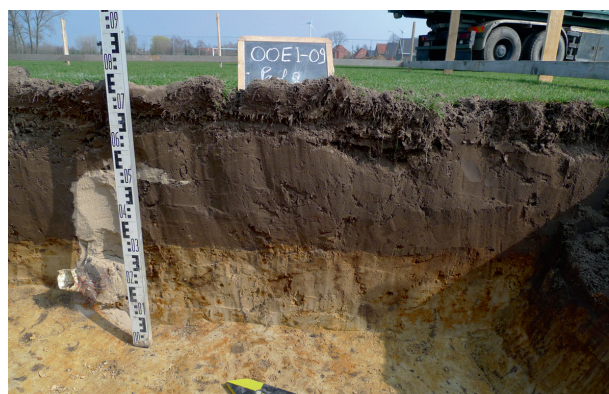
de A-horizont homogeen donkerbruin is, in het zuiden 50 cm dik en naar het noorden afneemt tot ca 30 cm dik (afb. 2 en 3). Daar waren nog ploegsporen waarneembaar. In het noorden was de onderliggende ijzerhorizont nog bewaard, terwijl die in het zuiden in de teeltlaag geploegd was. Het moedermateriaal bestond uit gelig zand met in het noordelijke deel lemige plekken. Natuurlijke sporen van bomen, mollen en wormen waren overvloedig aanwezig. Enkele blekere vlekken kunnen als windvallen van bomen geïnterpreteerd worden, waarbij er uitgelooagd materiaal uit een uitgelooagde A2-horizont dieper de bodem ingevallen was. Zeer recente antropogene sporen waren de lineaire verstoringen van drainage en verlichting van het voetbalveld. Twee oudere greppels konden opgetekend worden. Een slechts 17 cm breed

afb. 1: Situering van de onderzoeksplaats (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

greppeltje met noord-zuid verloop (spoor 6) tekende zich onder de ploeglaag scherp af en ging nog 10 cm dieper. Er werd geen materiaal gevonden, maar alles wijst op een recente verstoring die onmiddellijk terug opgevuld werd. De blokjes lichte bodem waren nog duidelijk herkenbaar in de opvulling in de teeltlaag. Een tweede gracht (spoor 9, afb. 4) met oost-west verloop had een breedte van ca 1.20 m en ging nog ca 30 cm dieper, tot 90 cm onder het maaiveld. Ook hier ging het waarschijnlijk om een relatief recent spoor en waren er geen vloeilagjes of afzettingen die op een trage opvulling zouden wijzen. Tenslotte vermelden we nog een ovaal spoor (spoor 10), 25 bij 30 cm, dat tot 93 cm onder het maaiveld reikte en waarvan moeilijk te zeggen is of het natuurlijk al dan niet antropogeen was.

Samenvattend kan gesteld worden dat er in deze ene proefsleuf geen noemenswaardige archeologi-

afb. 2: Het profiel in de zuidzone van sleuf 1: een 50 cm dikke ploeglaag (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 3: De noordzone van sleuf 1 laat een dunnere ploeglaag met nog zichtbare ploegsporen zien (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

sche sporen gevonden zijn, en dat de bodem onder de ploeglaag weinig recente verstoringen vertoonde. Als er zich op het nog te onderzoeken deel oudere archeologische sporen bevinden, zullen ze relatief goed bewaard zijn, maar wel met intense bioturbatie (mollen) en plaatselijke verstoringen door de drainagebuizen.

Onderzoek fase 2

Eind april 2009 werd de rest van het terrein onderzocht. Er werden zestien proefsleuven van 1.80 m breed in west-oost richting getrokken. Ze werden aangevuld met twee kleinere proefsleuven in noord-zuid richting. Bij het graven van sleuf 2, in het noorden van het terrein, werd al snel duidelijk dat we hier een grachttoever (spoor 32) volgden. Een dwarse sleuf (sleuf 19, afb. 5) toonde dit aan. Het midden van de gracht werd niet bereikt en ligt noordelijker, dicht tegen de perceelsgrens

afb. 4: Spoor 9, een oost-west georiënteerde gracht (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

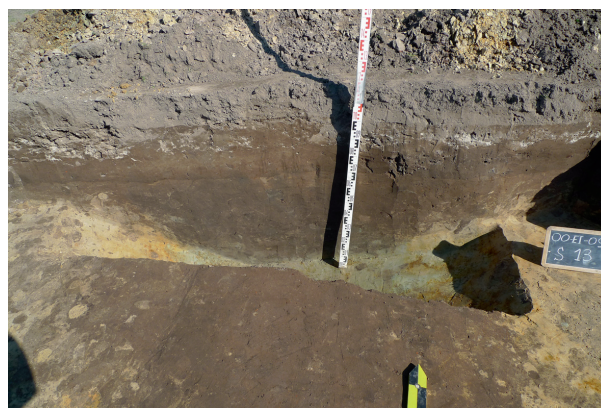

afb. 5: Sleuf 19 met de noordelijke afwateringsgracht die werd aangesneden (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

met grote bomen die het graven belemmerden. Duidelijk was het vroegere aflopen van het terrein in noordelijke richting, naar de gracht toe. De grachtkanten en bodem waren donker organisch en de kant vertoonde resten van rietbegroeiing. De grond was tot enkele meters naar het zuiden gereduceerd blauw-grijs. Deze gracht staat nog op de stafkaart van 1960. Evenwijdig met de gracht liep een lineair spoor (spoor 11) van slechts 17 cm breed, met rechte wanden en vlakke bodem. Dit spoor ging 5 cm dieper dan de donkere grachttoever en had een gelijkaardige donkere vulling. In deze sleuf, naast de gracht, werden een viertal kuilen opgetekend die zich donkergrijs tegen de lichtgrijze ondergrond aftekenden (sporen 12, 14, 15 en 17). Het weinige materiaal dat kon worden verzameld, eveneens uit de 100 l uitgezeefde materie van spoor 12, is ten vroegste laatmiddeleeuws, maar bevat ook postmiddeleeuwse elementen.

Spoor 13 daarentegen is een zuid-noord lopende gracht die in sleuven 2 tot en met 8 gevolgd kon worden (afb. 6). Ze staat haaks op grachtspoor 32. De vulling was donkerbruin en doet eerder een relatief droge gracht vermoeden. Over de opgevlude gracht heen loopt een oude ploeglaag van ca. 20 cm met daarboven de recenter bewerkte 30 cm dikke teeltlaag. Onder de oude ploeglaag had de gracht een breedte van 2.80 m. De ronde bodem van deze gracht bevond zich 1.20 m onder het maaiveld. De grenzen van de gracht waren sterk gebioturbeerd door worm en mol. Dit spoor lag in het verlengde van de drievoudige gracht (spoor 20). Mogelijk vielen de drie hertrokken grachten hier samen (afb. 7 en 8).

In sleuf 4 werd een zwarte vlek (spoor 18) opgekuist. Waarschijnlijk waren het de restanten van een grote boom die er ooit gestaan heeft (afb. 9). Een gelijkaardig spoor (spoor 25, afb. 10) werd in sleuf 13 gecoupeerd. De doorsnede bevestigde de natuurlijke oorsprong van deze kleurvlekken. In sleuf 10 werd een windval doorsneden (spoor 16) en ook in sleuf 11 werden gelijkaardige sporen genoteerd (sporen 21, 27 en 28).

afb. 6: Spoor 13, een noord-zuid lopende gracht, hier in sleuf 3 (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 7: Overzicht van de proefsleuven met als enig duidelijk spoor de gracht of spoor 13 (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 8: Overzicht van het zuidelijke deel met de drie parallelle grachtjes of spoor 20 (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 9: Spoor 18, een natuurlijk spoor gevormd door de wortels van een boom die er ooit gestaan heeft (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

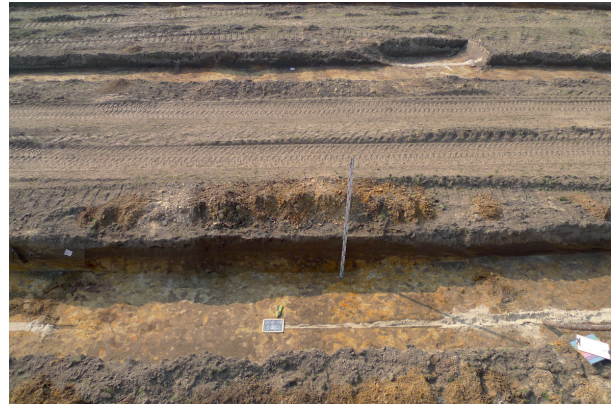
afb. 10: Spoor 25, een boomspeer (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

In sleuf 9, een dwarssleuf tussen sleuf 8 en 10, werd een lineair spoor (spoor 19) aangetroffen. Een oud (perceels)grachtje met oost-west verloop werd ook al in sleuf 1 (spoor 9) aangetroffen. De bodem van dit grachtje bevond zich slechts 60 cm onder het maaiveld. De bruine vulling en de randen waren door mollen gebioturbeerd.

Vastgesteld werd verder dat er in het verlengde van spoor 13, over het zuidelijke voetbalveld, ook een lineair spoor liep van drie parallelle grachtjes (spoor 20, afb. 11 en 12). Ze werden waargenomen in de sleuven 10 tot 18. Door de sterke bioturbatie waren ze in sleuf 10 moeilijk te zien. Bovendien waren ze zo ondiep dat er soms een van de drie niet meer waarneembaar was, maar volledig in de ploeglaag was opgenomen. In sleuf 15 liepen de twee meest oostelijke raketings naast elkaar. We vermoeden dat het om een perceelsgrachtje gaat, dat tweemaal hertrokken werd. De bruine, gebioturbeerde vulling leverde geen specifiek materiaal op.

afb. 11: Spoor 20, drie parallelle grachtjes met noord-zuid verloop (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 12: De drie grachtjes van spoor 20 in profiel (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

In sleuf 13 werden twee rechthoekige sporen (sporen 23 en 24) opgetekend. Ze waren ongeveer even breed; 22 tot 25 cm) en hadden een lengte van respectief 68 en 36 cm. Deze scherp afgelijnde verstoringen waren van recente datum, maar bevatten geen materiaal of enige aanduiding die een interpretatie mogelijk maakt.

Spoor 22 in sleuf 13 is waarschijnlijk als molactiviteit te interpreteren. Ook de uitgeloogde grijs-witte vlek (spoor 26 in sleuf 12) is waarschijnlijk van natuurlijke oorsprong. Het enige spoor (spoor 29, afb. 13), dat eventueel als paalspoor kan geïnterpreteerd worden, bevondt zich in sleuf 16. Deze grijs-witte vlek uitgeloogde grond (diameter 80 cm) werd gecoupeerd en was onderaan scherp afgelijnd. Er bevondt zich geen materiaal in de vulling.

afb. 13: Doorsnede van spoor 29, mogelijk een uitgeloogd paalspoor (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

In sleuf 18 werden nog twee boomsporen gene-
teerd (sporen 30 en 31).

CONCLUSIE

Hoewel het geraadpleegde kaartmateriaal vanaf
de 18de eeuw¹ weide of akkerland laat zien, moe-
ten hier ooit bomen hebben gestaan (afb. 14).

Waarschijnlijk is de open situatie relatief recent.
De bodem is volledig door mollen en wormen ge-
bioturbeerd, maar de individuele gangen zijn nog
waar te nemen. De massa is nog niet gehomoge-
niseerd. De weinige archeologische sporen die
waargenomen werden (afb. 15), kunnen baserend
op het verzamelde materiaal, allemaal als postmid-
deleeuws worden beschouwd.

afb. 14: De onderzoekszone op de kabinetskaart van graaf de Ferraris, late
18de eeuw (Brussel, Koninklijke Bibliotheek)

afb. 15: Overzicht van de negentien sleuven en de
belangrijkste sporen (Stad Gent, Dienst Stadsar-
cheologie)

¹ Zie onder meer de kabinetskaart van graaf de Ferraris (1771-1778), Koninklijke Bibliotheek, Brussel, en de Atlas van de Buurtwegen van 1841 voor de Provincie Oost-Vlaanderen, evenals alle 19de-eeuwse beschikbare kadasterkaarten.